

РУСКИ ЈЕЗИК У ВИСОКОМ ШКОЛСТВУ СРБИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Наташа Ајџановић
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за славистику
najdzanovic@ff.uns.ac.rs

УДК 378.4:811.161.1(497.11)
https://doi.org/10.18485/sd_ruski75.2023.ch13

Јелена Гинић
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за славистику
jelena.ginic@fil.bg.ac.rs

Лука Меденица
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за славистику
luka.medenica@fil.bg.ac.rs

РУСКИ ЈЕЗИК НА УНИВЕРЗИТЕТИМА У СРБИЈИ ДАНАС*

Предмет датог чланка су студије руског језика на државним универзитетима у Србији, њихов положај данас и у блиској прошлости на Универзитету у Београду, Универзитету у Новом Саду, Универзитету у Косовској Митровици и Универзитету у Нишу. Најдужу традицију учења руски језик има на Универзитету у Београду, следи Универзитет у Новом Саду, Универзитет у Косовској Митровици и Универзитет у Нишу. У раду ћемо дати преглед наставних програма студија руског језика на поменутиим универзитетима, упоредивши актуелне програме међусобно, али и упоредивши их с програмима који су се претходно реализовали, осврнућемо се на уписне квоте на поменутиим универзитетима, дати преглед броја уписаних студената русистике у ближој прошлости, дати број

* Овај рад резултат је преведеног, измењеног и допуњеног рада из 2020. године: *Современное положение русского языка в высших учебных заведениях Сербии* истих аутора. Рад је објављен у зборнику *Положај словенских језика, књижевности и култура на универзитетима у свету*. Допуњен је новим подацима о студијама руског језика до 2023. године, узети су у обзир и програми последње акредитације, који у време када је настао претходни рад нису били актуелни.

дипломираних русиста у свим центрима у последњих неколико година. Указаћемо на разлоге пада и пораста интересовања за студирање руског језика у различито време и на перспективу русистичких студија у Србији.

Кључне речи: универзитетска русистика, програми, реформе, квоте, уписани студенти, продукција наставног кадра.

The subject of this paper is the study of the Russian language, literature and culture at state-run universities in Serbia, its position today and in the recent past at the University of Belgrade, the University of Novi Sad, the University of Kosovska Mitrovica and the University of Niš. The University of Belgrade has the longest tradition of teaching the Russian language, followed by the University of Novi Sad, the University of Kosovska Mitrovica and the University of Niš. In the paper, we will give an overview of the curricula of Russian language studies at the mentioned universities, comparing the current programs with one another, but also comparing them with the curricula that were implemented previously, we will look at the enrollment quotas at the mentioned universities, give an overview of the number of enrolled Russian studies students in the recent past, and list the number of Russian graduates in all centers in the last few years. We will point out the reasons for the decline and rise of interest in studying the Russian language at different times and the perspective of Russian studies in Serbia.

Keywords: University Russian studies, curricula, reforms, quotas, enrolled students, production of teaching staff.

Цртице из историје београдске русистике

Руски језик се на Београдском универзитету учи од 1877. године. Управо те, 1877. године, на Историјско-филолошком одсеку Велике школе, основане 1808. године, отворена је Катедра за руски језик и књижевност. Уводно предавање на Катедри одржао је и први контрактуални професор те катедре, Платон Андрејевич Кулаковски, 1878. године (више о Платону Кулаковском видети у: Станковић 2008: 89–90; Дамљановић, Кончаревић 2010: 36–41; Пипер 2012: 21–24, Джапа-Иветич 2017: 44–46). Од својих самих почетака настава руског језика је одржавана без прекида, али, због организационих промена на факултету, унутар катедара и одсека различитих назива: од 1878. до 1905. године – Катедра за руски језик и књижевност; од 1905. до 1963. године Катедра за источнословенске и западнословенске језике; од 1963. до 1990. Одсек за славистику Филолошког факултета (након

одвајања Филолошког од Филозофског факултета). Од 1990. до данас руски језик се изучава на Катедри за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду.

Положај београдске русистике данас 1990. године, стари, „предболоњски” програми

Деведесетих година прошлог века руски језик се изучавао по старим наставним програмима: већина предмета је била двосеместрална, али је било и оних који су се слушали четири семестра, као, на пример, *Страни језик по избору* (слушао се на првој и другој години студија), затим *Други словенски језик и књижевност*, који се слушао на другој и трећој години студија по два блока недељно, од којих је један блок био посвећен језику, а други књижевности, а испит се полагао писмено и усмено као јединствен испит из језика и књижевности. Предмет *Руски језик I–IV* учио се током све четири године студија, али су се сваке године изучавали различити језички нивои. На првој години студија овај предмет је обухватао теоријски курс из *Фонетике и фонологије руског језика – Руски језик I*, *Творба речи* и *Морфологија именских врста речи* изучавала се на другој години у оквиру предмета *Руски језик II*, на трећој години *Морфологија глагола* и *Лексикологија* у оквиру предмета *Руски језик III*, док се *Синтакса руског језика* изучавала на четвртој години студија у оквиру предмета *Руски језик IV*. Упоредо с теоријским курсом, наведени предмети су укључивали и практичне вежбе из разговорног језика, правописа, фонетике/фонологије, морфологије именских речи/глагола, синтаксе, лексичке вежбе и вежбе превођења.

Руска књижевност I–IV изучавала се на све четири године студија почев од старе руске књижевности и закључно са књижевношћу XXI века. Напореда са *Руским језиком* и *Руском књижевношћу*, постојали су још и следећи предмети: на првој години студија – *Старословенски језик*, *Увод у славистику*, *Српски језик*, *Страни језик по избору* и *Физичко васпитање*; на другој години – *Други словенски језик и књижевност* и *Упоредна граматика словенских језика*; на трећој години – *Други словенски језик и књижевност*, *Историјска граматика руског језика* и *Методика наставе руског језика*, да би на четвртој години остали само *Руски језик IV*, *Руска књижевност IV* и *Методика наставе руског језика*. Око 2000. године уведен је још један, културолошки, предмет – *Културна и политичка историја Русије*.

Методика наставе руског језика изучавала се три семестра, почев од летњег семестра треће године студија и укључивала је два дела – теоријски и практични. Дакле, на четири године студија студенти су полагали – из садашњег, болоњског, угла *свега* – 19 испита (16 двосеместралних, један тросеместрални и два четворосеместрална).

После четврте године студија студенти су имали могућност да наставе постдипломске студије, након којих су бранили магистарску тезу и стицали научно звање магистра наука, а затим и да пишу и бране докторску дисертацију, након чега су добијали научно звање доктора наука.

После 2000, „стара болоњска реформа” и „нова болоњска реформа”

Године 2006. и у Србији је спроведена паневропска реформа високог образовања, позната као „болоњска реформа” или „болоњски процес”. Високо образовање у Србији постало је тростепено: први степен доносио је звање бакалавријата и трајао је четири године. Други степен је доносио звање мастера и трајао је годину дана, а трећи степен је доносио звање доктора наука и трајао је три године. Руски језик се у то време изучавао у оквиру програма *Руски језик и књижевност*.

Прва реформа која је спроведена на Филолошком факултету позната је под називом „стара болоњска реформа”. Руски језик се изучавао у оквиру програма *Руски језик и књижевност*. Пред-болоњски предмети који су се изучавали у оквиру предмета *Руски језик I–IV*, састављени од теоријског и практичног дела, били су подељени: теоријски део се изучавао у оквиру предмета *Руски језик I–IV*, док је практични део био обухваћен предметом *Савремени руски језик I–IV*. Предмет *Други страни језик*, по тада и иначе доминантном моделу, претворен је у двосеместрални, тј. од једног предмета добијена су два, а од предболоњских четворосеместралних предмета добијена су чак четири испита. На трећој и четвртој години студија уведен је низ изборних предмета, већином једносеместралних, којих раније није било у програму. На пример, *Руска емиграција*, *Руска поезија и проза XXI века*, *Антички мит и руска књижевност*, *Превод I* и *Превод II*.

Ова реформа изменила је, наравно, и број испита, те су студенти који су уписали Филолошки факултет 2006. године, с укупно 41 предметом (32 двосеместрална и 9 једносеместралних предмета)

имали двоструко више испита него њихове старије колеге.

На Филолошком факултету у Београду 2009. године извршена је додатна, такозвана „нова болоњска реформа“, која је донела обједињавање свих страних филологија у један заједнички програм – *Језик, књижевност, култура*. У оквиру њега су се издвајали различити модули, као на пример, *Бугарски језик, књижевност, култура*, *Руски језик, књижевност, култура*. Осим тога, дошло је и до новог значајног повећања броја предмета с обзиром на то да су сви предмети постали једносеместрални и подељени у четири велике групе: академско-општеобразовни – АО (*Увод у славистику*, нпр.), научно-стручни – НС (*Руска књижевност* и *Руски језик*), теоријско-методолошки – ТМ (*Методика наставе руског језика*) и стручно-апликативни – СА (*Савремени страни језик по избору*). Новина се огледала и у томе што је на свакој години студија био предвиђен одређен број изборних предмета, а свака група предмета имала је одређени број кредита по избору. На првој години – 48 кредита из обавезних предмета (12 предмета), 6 кредита из СА групе предмета и 6 кредита из ТМ групе предмета, а студенти су имали могућност да направе избор између чак 21 предмета. На другој години 42 кредита резервисана су за обавезну групу предмета (10 предмета) и 18 кредита за изборне предмете – 2 предмета из АО групе, 2 из ТМ групе и 2 из СА групе. На трећој и четвртој години расте број кредита из изборних предмета – 24 кредита и 8 предмета, док у групи обавезних предмета, којих је такође 8, има 36 кредита. Међу тих 8 изборних предмета 2 предмета су из АО групе, 2 из СА групе и 4 из ТМ групе, у оквиру које су и предмети *Друга словенска књижевност 1* и *2*, *Методика наставе руског језика* или *Књижевни превод с руског језика* као и неки други предмети са списка изборних предмета, који је бројао више од 40 предмета с других модула у оквиру заједничког програма *Језик, књижевност, култура*. На четвртој години студија наставља се изучавање одабраног другог словенског језика и књижевности (2 предмета из ТМ групе и 2 из СА групе), још 2 предмета из ТМ групе (*Методика наставе руског језика 3* и *4* или *Руски језик струке 1* и *2* или неки од предмета који су понуђени с других модула програма *Језик, књижевност, култура* и 2 предмета из НС групе).

Академско звање *професор руског језика и књижевности* после нове болоњске реформе замењено је звањем *професор језика и књижевности* без прецизирања језика. Из додатка дипломи јасно

је који језик је студент дипломирао. У последњој реформи (2021. година) академско звање гласи *дипломирани филолог*.

Неопходно је истаћи да у болоњској реформи постоји већина предмета која се изучавала и у предболоњским програмима, и то на истим годинама студија и у истим семестрима. Квалитет програма се, у неком смислу, није променио, али се количина предмета повећала готово четири пута у односу на предболоњску, а резултат је да на свакој години првог нивоа студија постоји 16 предмета – у сваком семестру по 8, од којих се два полажу и писмено и усмено. Ова промена је довела до тога да студент мора десет пута да долази како би положио све испите (8 предмета од којих се 2 полажу и писмено и усмено). Постало је готово немогуће у једном испитном року положити све предмете из једног семестра. Испитни рок траје приближно две недеље, а то значи да студент сваког радног дана мора да положи по један испит како би све испите дао у истом испитном року. Колики је то изазов поставило пред студенте, показује и по-датак да на Филолошком факултету постоји 6 испитних рокова – у јануару и фебруару, у јуну и јулу, те на почетку и на крају септембра.

Студије су реакредитоване 2014. и 2021. године. Нова акредитација из 2021, чија је реализација у току, доноси неколико новина: *Методика наставе руског језика* учи се на другој и трећој години (предмети *Увод у методiku наставе 1 и 2; Русистичка лингводидактика 1 и 2*). На четвртој години студенти имају обавезну *Стручну праксу*. Уз то, студенти који буду желели да раде као наставници у школама, треба, према стандардима за акредитацију, на другој, трећој и четвртој години да обаве педагошку праксу (*Педагошка пракса 1, Педагошка пракса 2 и Педагошка пракса 3* од по 3 ЕСПБ).

Квоте

Деведесетих година се на групу Руски језик и књижевност уписивало 80 студената. На пријемном испиту студенти су полагали српски и руски језик. Подразумевало се да су сви они учили руски језик током свог предуниверзитетског школовања. Међутим, с обзиром на то да се квоте нису попуњавале сваке године, на русистику су примани и они који руски језик нису учили раније. То су били студенти који нису успели да се упишу на жељену групу, каква је, на пример, била група за Енглески језик и књижевност. Почетком двехиљадитих година руски језик у школама почиње да бива истис-

киван другим страним језицима, пре свега немачким (више о положају руског језика у школама у Србији в. у Гинић 2018: 110–113; Марковић 2014: 150–151; Марић 2015: 27–29), те се катедра суочила с проблемом непопуњавања чак и буџетских квота. Суочивши се с нимало пријатном чињеницом да није било никог ко би полагао руски језик на пријемном испиту, надлежни су променили правилник о полагању пријемног испита на русистици те је полагање пријемног испита омогућено и будућим студентима који овај језик нису учили током свог предуниверзитетског школовања. Године 2008. на групу за Руски језик и књижевност примљено је 59 студената, а пријемни испит је полагало два пута више кандидата. После 2008. године квоте расту, а до 2012. године на ову групу се уписује 65 студената – 45 буџетских и 20 самофинансирајућих. Од тада се на русистику уписују апсолутни почетници, а квоте се попуњавају већ у првом уписном року. Због велике заинтересованости квоте од наредне године расту, те се од 2013. године уписује 45 буџетских и 45 самофинансирајућих студената. Квоте (90 студената) попуњавале су се без проблема у наредних неколико година. Школске 2018/2019. године, по први пут, квоте су остале непопуњене после чак три уписна рока, а да су наступила посве нова, донедавно тешко замислива, времена – показује чињеница да од 2017/2018. школске године на русистици постоје чак две групе апсолутних почетника и само једна коју чине они који су руски језик учили раније. По први пут после увођења почетних студија руског језика, буџетске квоте нису попуњене 2023/24. У првом уписном року уписано је свега 37 студената, од тога 34 на буџету. После другог и трећег уписног рока на модул *Руски језик, књижевност, култура* уписан је укупно 51 студент.

Кадровска продукција 2018/19. школске године

Школске 2017/18. године групу Руски језик, књижевност, култура завршило је 38 студената. Уколико узмемо у обзир чињеницу да је четири године раније било уписано 90 студената, јасно нам је да је број оних који су од студија одустали – више него двоструко већи. Током 2022. године студије русистике завршило је 25 студената.

Цртице из историје новосадске русистике

На Новосадском универзитету с изучавањем руског језика и књижевности започело се 1961. године, када је на том универзитету

основана Катедра за источне и западне словенске језике. До тада се руски језик учио као додатни предмет на одсецима за јужнословенске језике и јужнословенске књижевности и то од оснивања факултета 1954. године, а од 1956. године као семинар за славистику у оквиру Катедре за јужнословенске језике. С временом је Одсек за славистику Новосадског универзитета мењао своје име, али не и суштину и основни разлог постојања – образовање професора руског језика и књижевности. Први предавачи и професори, сасвим разумљиво, били су београдски русисти: на тадашњој Катедри за источне и западне словенске језике предавања су држали познати професори, као, на пример, Петар Ђорђевић, Ђорђе Јазвић, Витомир Вулетић, Александар Музалевски и др., да би им се касније придружили и свршени новосадски студенти, међу којима се по много чему издваја име Предрага Пипера.

Положај новосадске русистике данас 1990. године, стари „предболоњски” програми

Као и на Београдском универзитету, и на Новосадском универзитету су се у последњој деценији прошлог столећа руски језик и књижевност изучавали по старим наставним програмима: већина предмета је била двосеместрална, али су постојали и четворосеместрални предмети, као што су били *Други словенски језик по избору* (студенти су имали могућност избора између пољског, словачког и русинског језика, а од школске 1996/97. године том списку додат је и украјински језик) или Стандардни српски језик, а постојали су и тросеместрални, као, на пример, *Руска књижевност XIX* и *Руска књижевност XX века*. И на Новосадском универзитету предмети који су улазили у састав предмета *Руски језик I–IV* изучавали су се четири године – од прве до четврте године студија. Ови предмети су укључивали теоријски курс (фонетика руског језика се изучавала на првој години у оквиру предмета *Руски језик I*, морфологија с творбом речи у оквиру предмета *Руски језик II* на другој години студија, морфологија с творбом речи у оквиру предмета *Руски језик III* на трећој години студија, али и синтакса руског језика је, за разлику од Београдског универзитета, такође била предмет који се изучавао на трећој години студија, док су се у оквиру предмета *Руски језик IV* на четвртој години студија изучавале стилистика руског језика и функционална граматика руског језика). Као и на Београдском

универзитету, ови предмети су укључивали и практичне вежбе из разговорног руског језика, ортографије, фонетике, морфологије, синтаксе и вежбе превођења. *Руска књижевност I–IV* изучавала се од прве године студија, почев од *Руске књижевности XVIII века*. На другој години и у зимском семестру треће године изучавала се *Руска књижевност XIX века*, *Руска књижевност XX века* изучавала се од зимског семестра треће године до зимског семестра четврте године, док су се у последњем летњем семестру четврте године слушали специјални курсеви из руске књижевности. Током четврте године студија студенти су такође имали и наставу из *Старе руске књижевности*.

Осим наведених предмета на првој години постојали су још и *Старословенски језик*, *Увод у лингвистику*, *Стандардни српски језик*, *Теорија књижевности*, *Социологија културе* и *Физичко васпитање*; на другој години *Западноевропски језик*, *Стандардни српски језик*, *Генетичка и педагошка психологија* и *Физичко васпитање*; на трећој години *Упоредна граматика словенских језика*, *Историјска граматика руског језика* (почев од летњег семестра), *Методика наставе руског језика с основама дидактике* (у летњем семестру); на четвртој години остајали су само *Руски језик*, *Руска књижевност* и *Практичне вежбе из методике наставе руског језика* (само у зимском семестру). Школске 1996/97. на четврту годину студија уведен је и предмет *Информатика*. Дакле, студенти су током четири године студија имали 23 испита (од 1996/97. 24 испита укључујући *Информатику*) – 17 двосеместралних, 2 троеместрална и 3 четвороеместрална, а дипломски испит се састојао од испита из руског језика, који је укључивао полагање испита из *Функционалне граматике* и *Стилистике руског језика* и испита из *Руске књижевности XIX и XX века*.

Реформа високог образовања на Новосадском универзитету

Реформа високог образовања позната као „болоњска реформа” или „болоњски процес” спроведена је 2006. године и на Новосадском универзитету. Високо образовање постало је тростепено: први степен – бакалавријат у трајању од 4 године, други степен – мастерске студије у трајању од 1 године и трећи степен – докторске студије у трајању од 3 године. Руски језик се и даље изучава у оквиру програма *Руски језик и књижевност*, али се излазни профил мења. За разлику од дотадашњег, *професор руског језика и књижевности*, он постаје

дипломирани филолог.

Реформа високог образовања унела је значајне измене у ново-садску русистику, пре свега због тога што је већина двосеместралних предмета постала једносеместрална, али су уведени и нови предмети. Тих година су на Катедру за руски језик и књижевност почели да се уписују и студенти који у свом предуниверзитетском образовању нису учили руски језик.

У зимском (првом) семестру прве године у оквиру предмета *Руски језик 1* изучавала се *Фонетика руског језика 1* и *Основе граматике руског језика*, као и предмети *Стара руска култура и култура XVIII века*, *Увод у славистику 1* и *Практичне вежбе из руског језика* (држане посебно за студенте који су раније учили руски језик, односно за оне који су апсолутни почетници) те *Западноевропски језик* и изборни предмети, из којих су студенти руског језика предавања слушали на другим катедрама. У летњем семестру изучавао се други део истих предмета (на пример, *Фонетика руског језика 2*, *Увод у славистику 2* итд.).

На другој години студија, у трећем семестру, у оквиру предмета *Руски језик 2* изучавао се предмет *Морфологија са творбом речи* и *Практичне вежбе из руског језика*, као и предмети *Руска књижевност 2* (XIX век), *Руска цивилизација и култура 2*, *Стандардни српски језик*, *Западноевропски језик*, *Други словенски језик* и изборни предмети, а тако је остало и у четвртном семестру, у ком се изучавао други део наведених предмета.

На трећој години у зимском семестру у оквиру предмета *Руски језик 3* изучавала се *Синтакса руског језика – основни курс* и *Практичне вежбе из руског језика*; поред овога изучавала се и *Руска књижевност 4* (XIX и XX век), *Стара руска књижевност*, *Старословенски језик*, *Други словенски језик*, *Интерактивна педагогија* и изборни предмети. У летњем семестру се уместо основног курса из *Синтаксе руског језика* изучавала *Комуникативна синтакса*, а уместо *Руске књижевности 4* (XIX и XX век) *Руска књижевност 5* (XX век), док су се остали предмети из петог семестра изучавали и у шестом семестру.

Новина у односу на стари наставни програм је и увођење смерова (профила) у седмом семестру. Наиме, студентима је дата могућност да се одреде за један од два смера – наставнички или филолошки, а у складу с њиховим избором разликовали су се и неки предмети, док

су поједини ипак остали присутни на обама смеровима. Заједнички предмети су били *Руски језик 4*, у оквиру ког се изучавала *Практична стилистика*, затим *Руски разговорни језик*, *Историја руског језика*, *Руска књижевност* (од Пушкина до Чехова) и *Техника научног рада*. Студенти који су бирали наставнички смер слушали су још и *Методикау наставе руског језика*, *Развојну психологију*, *Дидактику* и изборни предмет из српског језика. Студенти пак који су бирали филолошки смер слушали су *Теоријску граматику руског језика*, *Руску пословну комуникацију*, *Принципе и технике превођења* и изборни предмет из српског језика. За студенте обају смерова било је предвиђено време за израду дипломског рада у трајању од два семестра. У последњем, осмом семестру заједнички предмети за оба смера били су *Практична стилистика*, *Руски разговорни језик*, *Историја руског језика*, *Руска књижевност* (руска авангарда) и *Контрастивна анализа*. Предмети који су били предвиђени за наставнички смер били су још и *Методика наставе руског језика*, *Основе педагошке психологије* те изборни предмет из групе педагошких предмета и један из групе изборних предмета из српског језика. Студентима који су се определили за филолошки смер предмети су били исти као и у седмом семестру, с тим што су имали још један изборни предмет.

Дакле, студирајући по овом програму, студенти који су одабрали наставнички смер били су у обавези да положи чак 66 испита, а студенти са филолошког смера један више – 67. Јасно је да се број испита увећао највећим делом због претварања двосеместралних предмета у једносеместралне. Четворосеместрални предмети пак, као што је *Западноевропски језик по избору* или *Други словенски језик*, подељени су на чак четири испита (нпр. Немачки језик А1.1, А1.2, А2.1, А2.2).

Године 2015. наставни програм Одсека за славистику поново је измењен. Главну измену представља укидање смерова, али и промена излазног профила, који сада гласи *дипломирани филолог-русиста*. Већина предмета и даље је остала једносеместрална, а списак западноевропских језика које студенти могу да бирају се увећао, јер су поред енглеског, немачког и француског језика, а у складу с отварањем нових лектората на Факултету, понуђени још и италијански, шпански и португалски језик.

По овом програму у првом семестру студенти су имали следеће предмете: *Руски језик 1* (у оквиру ког се изучавала *Фонетика руског језика 1*), *Практичну граматику с лексичком анализом*, *Руски*

разговорни језик 1, Стару руску културу и културу XVIII века, Увод у славистику 1 и Западноевропски језик. Осим ових, обавезних предмета студенти су имали и изборне предмете, а бирали су између *Увода у лингвистику и Теорије књижевности.* У другом семестру су, поред другог дела већ набројаних предмета, имали и један изборни предмет, а бирали су такође између два, који су се настављали на оне из претходног семестра – *Теорије књижевности 2 и Увода у историју лингвистике.*

У трећем семестру у оквиру предмета *Руски језик 2* изучава се *Морфологија с анализом грешака 1*, што представља разлику у односу на претходни наставни програм, у ком је била *Морфологија са творбом речи*, затим *Методи и пракса превођења 1, Руски разговорни језик 3, Руска књижевност* (од Жуковског до Гогоља), *Руска култура XIX и XX века, Стандардни српски језик – морфосинтакса и Западноевропски језик.* У овом семестру студенти почињу да уче и *Други словенски језик*, а бирају између пољског, словачког, русинског и украјинског језика. У четвртном семестру настављају да уче наведене предмете: *Морфологија с анализом грешака 2, Методи и пракса превођења 2, Руски разговорни језик 4, Руска књижевност* (од Тургењева до Љескова), *Стандардни српски језик – основи синтаксе, Западноевропски језик и Други словенски језик.* У овом семестру се студентима нуде још и 4 изборна предмета.

На трећој години студија, у петом семестру, студенти су слушали следеће предмете: *Руски језик 3* (Синтакса руског језика 1), *Методи и пракса превођења 3, Руски разговорни језик 5, Руска књижевност 4* (од Тјутчева до Толстоја), *Стара руска књижевност 1, Старословенски језик 1, Развојна психологија, Други словенски језик.* Од изборних предмета у овом семестру се предлажу: *Упоредна граматика словенских језика и Основе реторичке анализе.* У шестом семестру слушали су се: *Руски језик 3* (Синтакса руског језика 2), *Методи и пракса превођења 4, Руски разговорни језик 6, Руска књижевност 5* (Руска књижевност краја XIX и почетка XX века), *Стара руска књижевност 2, Старословенски језик 2 и Други словенски језик.* Од изборних предмета били су понуђени *Упоредна граматика словенских језика 2 и Комуникативна синтакса.*

На четвртој години у седмом семестру изучавају се *Руски језик 4* (Практична стилистика 1), *Историја руског језика 1, Руска књижевност 6* (Руска књижевност прве половине XX века), *Руски*

разговорни језик 7, *Руска пословна комуникација и превођење 1*, *Педагошка психологија* и *Методика наставе руског језика 1*. Предложене су и две групе изборних предмета, од којих су у првој *Лексикологија и фразеологија српског језика* и *Српски језик – основе језичке културе и писмености*, као и још 5 предмета усмерених на савремене информационе технологије. У другој групи, осим 5 предмета из савремених информационих технологија, налазе се још и *Теоријска граматика* и *Основе академског писања*. У осмом семестру изучавају се *Руски језик 8* (Практична стилистика 2), *Руска књижевност 7* (проза друге половине XX и почетка XXI века), *Руски разговорни језик 8*, *Руска пословна комуникација и превођење 2*, *Историја руског језика 2*, *Интерактивна педагогија*, *Дидактика* и *Методика наставе руског језика 2* (практични део). Од изборних предмета понуђени су *Теоријска граматика 2* и још 5 предмета усмерених на савремене информационе технологије.

Студенти који су уписали Одсек за славистику по овом наставном програму у обавези су да положи 65 испита за први степен школовања.

Нова акредитација спроведена је 2021. године и унела је значајну структуралну промену. Наиме, сада под заједничким програмом *Језик, књижевност, култура* (ЈКК) постоје различити модули, а један од њих је и *Руски језик и књижевност*. Такође, с обзиром на то да се на многим одсецима у првом уписном року нису попуњавала ни сва буџетска места, промењене су и неке квоте за упис. Наравно, и модул *Руски језик и књижевност* претрпео је измене у том погледу, те су квоте за упис на овај модул за школску 2023/24. биле 20 + 13.

Квоте

Деведесетих година квоте за упис на Катедру руског језика и књижевности биле су 20 + 5 (двадесет буџетских и пет самофинансирајућих места). Подразумевало се да се на Катедру руског језика и књижевности уписују само студенти који су руски језик већ учили у свом доуниверзитетском школовању, те се пријемни испит полагао само из руског језика. Пријемни испит је обухватао писмени и усмени део. На писменом делу испита полагао се тест из руске граматике. Усмени пак део подразумевао је превод и морфолошку анализу текста и разговор о делима руске књижевности која су била обухваћена програмом за средње школе. И поред тога што квоте нису биле велике, ипак се нису попуњавале сваке године, јер се руски језик полако губио

из школских програма, а његово место заузимали су језици који су били популарнији, на пример немачки.

Године 2007. квоте су остале непромењене, али се пријемни испит променио пошто је отворена могућност да се на Катедру за руски језик и књижевност уписују апсолутни почетници, који су на пријемном испиту на писменом делу радили тест из граматике српског језика, док су на усменом делу радили морфолошку и синтаксичку анализу текста на српском језику. Део који се тицао књижевности пак остао је непромењен. Осим тога, уведен је и тест опште културе. Узимајући у обзир да су тих година руски језик и књижевност почели да студирају и апсолутни почетници, почев од 2007. године Катедра је почела да организује бесплатни интензивни курс руског језика непосредно пред почетак школске године у трајању од три недеље. Искуство показује да неретко студенти-почетници који похађају интензивни курс, ако већ на почетку ухвате темпо интензивног курса, настављају тим темпом да раде и током студија и постају једни од бољих студената.

Интересовање за студије руског језика и књижевности 2015/2016. године нагло је порасло те су у складу с тим промењене и квоте. Било је отворено 40 места за студије руског језика и књижевности и то 25 буџетских и 15 самофинансирајућих. Ипак, највише је било оних који руски језик у доуниверзитетском школовању нису учили, јер је статус руског језика у основним и средњим школама остао непромењен. Школске 2023/24. године уписано је свега 13 буџетских студената и 1 студент на самофинансирању.

Кадровска продукција школске 2018/2019. године

Школске 2018/2019. године 17 студената је завршило први степен образовања на Одсеку за славистику. У календарској 2022. години дипломирало је шесторо русиста.

Двопредметне студије на Филозофском факултету Новосадског универзитета

Школске 2018/2019. године на Филозофском факултету у Новом Саду отворен је нови одсек – Енглески језик са другом страном филологијом, при чему се под другом страном филологијом подразумева само она која на Факултету нема статус матерњег језика: германистика, романистика и русистика. Овај наставни програм студентима даје могућност да, комбинујући два студијска програма, на високом нивоу

овладају чак двама језицима. Очекивано је да студент који заврши ову групу буде оспособљен за преводилачки, научно-истраживачки рад у области лингвистике, књижевности и културе, али такође и у сферама економије и средстава масовне комуникације у којима је потребно знање страних језика, књижевности и културе на високом нивоу. Завршивши студије по овом студијском програму, студент би требало да овлада енглеским језиком на нивоу Ц2, а другим страним језиком на нивоу Ц1 сагласно Заједничком европском оквиру за живе језике. Наравно, студенти који желе да студирају овај студијски програм морали би доћи на студије с одређеним предзнањем, тј. требало би да су оба од одабраних језика већ учили у свом доуниверзитетском школовању. Нажалост, с руским језиком то није случај, јер је он веома мало заступљен у школама и на смер Енглески језик и књижевност са руским се уписују махом апсолутни почетници који претходно заједно са студентима који су се уписали на групу Руски језик и књижевност похађају горе поменути троне-дељни интензивни курс руског језика.

Студије овог студијског програма трају такође 4 године, а излазни профил је *дипломирани филолог*.

Студенти који похађају ову студијску групу, као што смо већ напоменули, комбинују два програма – Енглески језик и књижевност и Руски језик и књижевност. Изузетак представља предмет *Методика наставе руског језика*, који изостаје из програма двопредметних студија.

Квоте

За дату студијску групу предвиђено је 50 места, али већ школске 2018/2019. године, дакле прве године по отварању смера, нису попуњена сва места. Попуњено је 46 места, а од тога је највеће интересовање било, што можемо сматрати очекиваним с обзиром на широку заступљеност ових језика у школама, за Енглески и немачки језик и књижевност – 29 места. Затим следи Енглески и руски језик и књижевност са свега 9 попуњених места, а одмах иза Енглески и француски језик и књижевност са тек једним студентом мање – 8. И ово је, морамо истаћи, сасвим очекивано будући да је директна последица веома слабе заступљености обају ових језика у школама.

Универзитетска русистика у Косовској Митровици

Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици најстарија је високошколска установа на Косову и Метохији. Факултет је основан 1960. године у Приштини. На Косову и Метохији руски језик се на академском новоу учи од 1962. године, када је на Филозофском факултету у Приштини отворена Катедра за руски језик и књижевност. Професорски кадар је био с различитих универзитета, али је ипак београдска русистика силно утицала на даљи живот ове катедре (више о оснивању и раду катедре в. у Матијашевић 2013: 40–42; Рељић 2015: 184–200).

Рељић (2015) истиче да је катедра преживела многе тешке тренутке, нарочито током последње две деценије прошлог столећа, када је политичка ситуација утицала не само на број будућих студената него и на професорски кадар. Наиме, с одласком професора албанске националности катедра није више могла да рачуна ни на студенте албанске националности. Године 1999. катедра је измештена из Приштине у Врање, где је до 2001. наставила с радом, да би те исте године била враћена на Косово и Метохију, у северни део Косовске Митровице, где се и данас налази.

Као и на све друге русистичке катедре, „болоњска реформа” је умногоме утицала и на Катедру за руски језик и књижевност у Косовској Митровици. Почев од 2009. године велики део предмета постаје једносеместралан, а двосеместралних остаје свега неколико. Предмети су подељени на обавезне и изборне, али, додатно, и на 4 групе: академско-опоштеобразовни – АО (*Цивилизација Русије*, на пример), научно-стручни – НС (*Савремени руски језик*, на пример), теоријско-методолошки – ТМ (*Методика наставе руског језика*) и стручно-апликативни – СА (*Други словенски језик*, на пример). Свака година студија има 60 кредита, а њихов распоред на првој години је следећи: 49 кредита за обавезне, а 11 кредита за изборне предмете. Обавезни предмети су: *Савремени руски језик 1 и 2*, *Увод у славистику*, *Савремени српски језик 1 и 2*, *Увод у књижевност*, *Руска народна књижевност*. У изборне предмете убројани су *Страни језик 1 и 2* (француски или енглески), *Цивилизација и историја Русије* или *Историја културе Србије*. На другој години 47 кредита додељено је обавезним предметима, а то су: *Савремени руски језик 3 и 4*, *Фонетика руског језика с фонологијом*, *Руска књижевност XVII века*, *Други словенски језик 1 и 2*, *Морфологија руског језика и творба*

речи, *Руски романтизам*, *Социјална антропологија*. На изборне предмете одлази 13 кредита: *Страни језик 3 и 4*, и један од следећа три – *Увод у филозофију*, *Социологија културе* или *Информатика*. На трећој години је распоред кредита исти као и на другој, а обавезни предмети су: *Савремени руски језик 5 и 6*, *Синтакса руског језика*, *Интерпретација књижевних дела 1 и 2*, *Руски реализам*, *Историја руског језика*, *Педагошка психологија 1*, *Лексикологија и руска књижевност*, *Педагогија*, *Култура и језик*. Када су у питању изборни предмети на трећој години, студенти више немају други страни језик, него се избор своди на махом књижевне предмете: *Руска књижевност*, *Руска књижевност и филм*, *Књижевност другог словенског језика...* На четвртој години студија обавезним предметима намењена су 52 кредита, а свега 8 изборним. Обавезни предмети су *Савремени руски језик 7 и 8*, *Педагошка психологија 2*, *Историја Византије 1 и 2*, *Методика наставе руског језика 1*, *Естетика 1 и 2*, *Социологија масовне културе*, *Социологија образовања* и *Методичка пракса*, док су предмети по избору *Методика наставе руског језика 2*, *Превод и Творба речи*.

Програм се унеколико променио 2014. године због нове акредитације. Као прво, дошло је до промене у прерасподели кредита, те је 51 додељен обавезним, а 9 изборним предметима. Као друго, *Увод у славистику* и *Руска народна књижевност* постали су двосеместрални предмети, а уместо *Увода у историју уметности* студенти слушају *Фонетику руског језика с фонологијом*. Као треће, осим енглеског и француског, студенти су добили могућност да бирају још и шпански или немачки језик. Обавезни предмети су следећи: *Савремени руски језик 1 и 2*, *Увод у славистику*, *Савремени српски језик 1 и 2*, *Увод у лингвистику*, *Старословенски језик 1 и 2*, *Увод у књижевност*, *Руска народна књижевност*, а изборни предмети су: *Страни језик 1 и 2* и *Цивилизација и историја Русије* или *Култура говора*. На другој години 48 кредита одлази на обавезне предмете, у које спадају *Савремени руски језик 3 и 4*, *Руска књижевност XVIII века*, *Други словенски језик 1 и 2*, *Морфологија руског језика и творба речи*, *Руски романтизам*, *Педагогија* и *Педагошка психологија*. Збир кредита за изборне предмете је 12, а изборни предмети су: *Страни језик 3 и 4*, *Увод у филозофију*, *Реторика*, *Естетика...* На трећој години број кредита за обавезне предмете се повећао и износи 54, те се, у складу с тим, смањило број кредита за изборне предмете и износи 6. Обавезни

предмети на трећој години су: *Савремени руски језик 5 и 6, Синтакса руског језика, Интерпретација књижевних дела, Руски реализам 1 и 2, Историја руског језика, Лексикологија и лексикографија савременог руског језика и Дидактика*. Већ смо истакли да се по претходној акредитацији у оквиру изборне групе предмета нудила углавном књижевност. Међутим, по акредитацији из 2014. године појавила се могућност да студенти бирају да наставе с учењем једног од страних језика, поред изборних предмета као што су: *Руска књижевност, Руска књижевност и филм, Књижевност другог словенског језика...* На четвртој години број кредита се донекле променио, те по акредитацији из 2014. он износи 51 за обавезне, односно 9 за изборне предмете. Промене у односу на претходну акредитацију видљиве су и по томе што су раније студенти књижевности XX века и савремену књижевност слушали само један семестар на трећој години, а сада их слушају два семестра и то на четвртој години. Осим тога, *Методику наставе руског језика* слушали су обавезно један семестар, док је у другом семестру тај предмет био изборни, да би по новој акредитацији овај предмет постао обавезан у оба семестра. Обавезни предмети на четвртој години, дакле, јесу: *Савремени руски језик 7 и 8, Руска књижевност XX века и Савремена књижевност 1 и 2, Методика наставе руског језика 1 и 2, Фразеологија руског језика и Методичка пракса*. Од изборних предмета понуђени су *Страни језик, Руска књижевност и Превод*.

Без обзира на то што се Катедра вратила на Косово и Метохију (а можда управо и због тога), она и даље има велике проблеме с уписом. Наиме, почетком овог столећа на катедру се уписивало свега по двоје-троје студената. Ситуација се постепено побољшавала, те је катедра нарочито поносна на 2015. годину, када се на Катедру за руски језик и књижевност уписало чак 30 студената. Ипак, та се година може сматрати изузетком јер се након ње примећује поновни пад интересовања за студије руског језика и књижевности. Године 2017. катедра је обележила јубилеј, а у том тренутку је имала респектабилних 54 студената основних студија и 14 на мастерским студијама. Школске 2017/2018. и 2018/2019. године на катедру се поново, као и почетком 2000-их, уписује свега двоје-троје студената. 2023/24. године на Катедру је уписано шесторо студената. Током школске 2022/23. године дипломирало је петоро студената.

Универзитетска русистика у Нишу

Најмлађа русистичка катедра у Србији јесте она која је организациони део Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Тај је универзитет основан 1970. године, а историја нишке русистике почиње сразмерно недавно – 2000. године оснивањем катедре под називом Славистика с балканистиком. Први професори на нишкој русистици били су београдски русисти. На самом почетку, у прве две године, на Славистици с балканистиком било је обавезно учење руског језика током све четири године школовања као и обавезно двогодишње учење грчког језика и још једног јужнословенског балканског језика (бугарског или македонског). На прву годину студија се прве године по оснивању, школске 2000/2001, уписало 11 студената. Године 2002. ова студијска група преименована је у *Руски језик и књижевност*. Прву „болоњску” акредитацију нишка русистика добила је 2008. године, а другу 2015. Сам наставни програм се не разликује у ова два програма, али су кредити другачије распоређени.

На првој години студенти Руског језика и књижевности имају 11 предмета, од којих су обавезни *Фонетика руског језика*, *Руска народна и стара књижевност*, *Увод у славистику* и *Бугарски језик 1*, чији се статус, за разлику од периода катедре Славистика с балканистиком, променио те је он постао обавезни предмет. Изборни предмети у првом семестру јесу *Ортографија руског језика* или *Стара руска култура*. Студенти још морају да изаберу један од страних језика, а понуђени су енглески, немачки, француски и грчки. И ово представља значајну разлику у односу на први студијски програм, у којем је грчки језик био обавезан предмет и учио се две године. У другом семестру од обавезних предмета постоје *Фонологија руског језика*, *Руски класицизам и романтизам прве половине XIX века*, *Старословенски језик* и *Бугарски језик 2*. Изабрани страни језик студенти такође настављају да уче и у другом семестру. Што се тиче расподеле кредита, на обавезне предмете у првој години одлази 46, а на изборне 14.

На другој години постоји 11 предмета – 8 обавезних и 3 изборна. Обавезни предмети у трећем семестру су *Творба речи у руском језику*, *Руски романтизам*, *Теорија књижевности* и *Српски језик 1*. Што се тиче изборних предмета, студенти су у обавези да одаберу два, а могу да наставе да уче страни језик који су изабрали у првој години или да бирају *Бугарски језик 3*, а у понуди су још и предмети *Основе*

академског писања и *Лектура и коректура*. Обавезни предмети у четвртном семестру јесу *Морфологија именских врста речи руског језика*, *Руски реализам*, *Упоредна граматика словенских језика* и *Српски језик 2*. Изборни предмет је страни језик, који су студенти бирали још у првом семестру. На другој години 49 кредита резервисано је за обавезне, а 11 за изборне предмете.

На трећој години постоји 10 предмета – 8 обавезних и два изборна. Обавезни предмети у петом семестру су *Морфологија глагола руског језика*, *Руски реализам и предмодернизам*, *Контрастивна анализа руског и српског језика* и *Историја руског језика 1*. Из психолошке групе предмета студенти бирају између *Психологије стваралаштва* и *Педагошке психологије*. У шестом семестру обавезни предмети су *Лексикологија руског језика*, *Руски модернизам*, *Лингвокултурологија* и *Историја руског језика 2*. Изборни предмети су *Невербална комуникација* и *Педагогија*. На обавезне предмете одлази 50 кредита а на изборне 10.

Четврта година има 12 предмета – 9 обавезних и 3 изборна. Обавезни предмети у седмом семестру су *Основе синтаксе руског језика*, *Методика наставе руског језика*, *Руска књижевност друге половине XX века* и *Техника превођења*. У седмом семестру је потребно да студенти изаберу један изборни предмет између два понуђена: *Креативног писања* и *Медијске комуникације*. У осмом семестру обавезни предмети су *Синтакса руског језика*, *Савремена руска књижевност*, *Стилистика руског језика*, *Књижевно превођење* и *Пракса из руског језика*. У осмом семестру студенти бирају два изборна предмета. Први од њих бирају између *Психоллингвистике*, *Руске фантастике* и *Информатике*, а други између предмета *Симултано и консекутивно превођење* и *Историја руске културе*.

Да би завршили први ниво студија, нишки несвршени русисти треба да положи 44 једносеместрална испита, дакле, 20 испита мање од београдских и 19 испита мање од новосадских русиста.

Квоте

Квоте за упис на нишку русистику сразмерно су мале – 10 + 5, и попуњавају се сваке године (мање уписаних је било једино 2017. године). На нишку русистику уписују се само студенти који су у свом претходном школовању учили руски језик, а пријемни испит подразумева само тест из руског језика. Проблеми при упису почињу

2022/23. школске и настављају се и 2023/24: у првом уписном року на студије је уписано свега осморо студената.

Школске 2017/2018. године 12 студената је завршило први степен студија, док је 2016/2017. године дипломирао свега четворо. Током календарске 2022. године дипломирао је такође четворо студената.

Уместо закључка

Из претходног текста се може видети да се руски језик и књижевност изучава као главни језик у четири универзитетска центра у Републици Србији. Међу анализираним катедрама/одсецима својом се традицијом али и бројем студената истиче она најстарија међу њима – београдска. На Београдском универзитету руски језик као главни предмет има дугу традицију изучавања – од 1878. године. Можемо рећи да су преостали универзитетски русистички центри својеврсни изданци београдске русистике. За београдском катедром, и по години оснивања и по броју студената, долази новосадска русистика, основана 1961, те приштинска (тренутно с центром у Косовској Митровици), из 1962, и, коначно, четврта и најмлађа, нишка – установљена 2000. године.

Београдска русистика је и далеко најбројнија: квоте за упис су највеће и износе 45 буџетских и 45 самофинансирајућих места, док су преостале три осетно мање, и тек у збиру приближне београдској. Међу њима се бројношћу издваја новосадска с укупно 40 места (25 + 15), док су оне у Косовској Митровици, и у Нишу мање (9 + 9, односно 10 + 5). Што се тиче попуњавања квота, београдска русистика је од 2008. године успевала да их попуни све до 2018/2019, када је остало 25 празних места, те је прва година бројала 65 студената. Сваке следеће године број студената се смањивао, да би 2023/24, после три уписна рока, на прву годину било уписано свега 50 студената. У Косовској Митровици квоте су се годинама попуњавале. Катедра је нарочито поносна на 2015. годину, када се на русистику уписало чак 30 студената. Међутим, од тада интерес за студије руског језика и књижевности нагло опада и на прву годину студија уписује се тек неколико студената. Овај број је мало порастао 2023/24. школске када је на прву годину уписано шесторо студената. У Нишу су се квоте попуњавале, иако су студије биле отворене само за студенте који су већ учили руски језик, док су се у Новом Саду попуњавале тек у другом уписном року. У последњих неколико година и у Нишу и

у Новом Саду квоте на русистици се не попуњавају ни после три уписна рока.

Школске 2017/2018. године основне студије русистике у Србији завршило је 67 студената, од којих је 38, дакле, више од половине, београдских студената, 17 новосадских и 12 нишких. Током календарске 2022. године основне студије русистике у Србији завршило је 45 студената.

Анализа ситуације на русистичким катедрама показује да се осећа пад интересовања за студије руског језика, јер квоте, и после три уписна рока остају непопуњене. Међутим, ово није само усуд српске русистике већ део једног ширег тренда који је захватио и друге филолошке катедре у Србији (донекле с изузетком англистичких, али у последње две године процес не мимолилази ни њих), чак и оне србистичке. Већи пад уписа до ког је дошло 2023/24. године директно је у вези са ширим геополитичким дешавањима, ратом који букти на словенском истоку. С друге стране, долазак великог броја Руса у Србију повећао је у последњој години потражњу за русистима на тржишту рада.

Иако то није био предмет интересовања нашег истраживања, на овом месту – из позиције предавача руског језика на академском нивоу – можемо покушати да дамо објашњење за наведену ситуацију и наведемо неке од разлога због којих по нашем мишљењу интересовање за учење руског језика у Србији опада.

1. Први и основни разлог тиче се чињенице да, нажалост, у предуниверзитетском образовању не постоји стратегија за учење страних језика (а, рекли бисмо, нарочито не руског): руски језик је био истиснут и препуштен судбини. Истискиван је пре свега у корист немачког, ређе италијанског и шпанског (Кончаревић 2004; Станковић 2008; Марковић 2014; Марић 2015; Гинић 2018). Пре само 15 година пријемни испит из руског језика у Београду полагало је између 60 и 70 студената, а 2017/2018. свега 22 студената је полагало руски језик. Оваква је ситуација и на новосадској, нишкој и приштинској русистици – већина студената су апсолутни почетници.

2. Када су универзитети у Србији омогућили студије руског језика и књижевности и апсолутним почетницима, квоте су се попуњавале без проблема. Чини се да то решење последње деценије губи своју снагу.

3. Пад броја уписаних студената могао би се објаснити и

демографском ситуацијом. Број деце која стасавају за факултет се смањује у последњој деценији.

4. У последњој деценији приметан је пораст интересовања за приватне факултете, чији се програми, у начелу, лакше савладавају, те студент, ако већ мора да плати студије, радије бира приватни факултет.

5. Данас је, нажалост, у целом свету криза друштвених наука. Постоји широкоприхваћен наратив у друштву и медијима по коме су професије будућности оне које су повезане с информационим технологијама и/или природним наукама, док су оне друштвено-хуманистичке безмало излишне. Стога се пред будуће студенте поставља питање зашто студирати филологију када је за те професије потребно само усавршити конверзацију на страном језику.

Чини се да овај рад завршавамо мноштвом питања на која још увек нема одговора. Како превазићи тренутну ситуацију? Да ли ће једнопредметна русистика ипак преживети овај тешки период или руски језик треба изучавати заједно с туризмом, информатиком, тј. организовати заједничке међуфакултетске програме? На пример, на Филозофском факултету у Источном Сарајеву у Републици Српској руски језик се изучава у оквиру смера *Руски језик и књижевност и међународни политички односи*. Одговоре ћемо, надамо се, добити у скорој будућности.

Ипак, завршићемо овај рад предлажући јед(и)но могуће решење: неопходно је озбиљно анализирати положај руског језика на универзитетима у Србији (анализирати, рецимо, русистичке програме: примећујемо да потешкоћу студентима ствара огроман број испита: београдски русисти имају 64 испита да положе уз обавезну стручну праксу, како би завршили основне студије; уколико желе да стекну и наставничке компетенције имају још 3 предмета педагошке праксе; сматрамо да је потребно спровести анкету међу студентима, озбиљно ревидирати наставне програме), али и спровести анализу тржишта рада у Србији. Само озбиљни резултати оваквих анализа могу да укажу на могуће путеве превазилажења дате ситуације и превазилажења пада интересовања за основне студије русистике.

Цитирана литература

- Гинић, Јелена. „Настава руског језика у основној школи: актуелно стање и перспектива”. [У:] Ј. Вучо, Ј. Филиповић (ур.) Филолошка истраживања данас. Том VIII: Језици образовања, 2018, 109–120.
- Дамљановић, Дара, Ксенија Кончаревић. Настава и методика наставе руског језика у Србији у XIX и XX веку. Прилози за историју. Београд: Славистичко друштво Србије, 2010.
- Джапа-Иветич, Вукосава. «Университеты в Сербии как центры развития образования на русском языке». Альманах Этнодиалоги 1, 52/1, 2017: 44–57.
- Марич, Биљана. «Состояние и перспективы изучения русского языка в инославянской среде». Альманах Этнодиалоги 48/1, 2015: 26–34.
- Матијашевић, Јелка. „Подсећање на наше заједничке почетке универзитетске каријере”. [У:] Ж. Андрејић (ур.) Митолошки зборник 29. Рача: Центар за митолшке студије Србије, 2013, 40–42.
- Маркович, Дејан. «Преподавание русского языка в Сербии, актуальные проблемы в сокращении часов и возможные пути их решения». Наука и савремени универзитет 4, 2014: 148–153.
- Пипер, Предраг. Лингвистичка русистика. Студије и чланци. Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду, 2012.
- Релјић, Митра. „Катедра за руски језик и књижевност”. [У:] Б. Јовановић (ур.) Филозофски факултет у Косовској Митровици: 1960–2015. Косовска Митровица: Филозофски факултет, 2015, 184–200.
- Станковић, Богољуб. 60 година Славистичког друштва Србије. Београд: Славистичко друштво Србије, 2008.
- Стефановић, Марија. „О изменама наставног плана основних академских студија на студијској групи Руски језик и књижевност у периоду пре и након акредитације”. [У:] К. Кончаревић (ур.) Универзитетска славистика: традиције, савремено стање, перспектива. Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду, 2017, 293–311.

Наташа Ајдџановић
Елена Гинич
Лука Меденица

СОВРЕМЕННОЕ ПОЛОЖЕНИЕ РУССКОГО ЯЗЫКА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ СЕРБИИ

Резюме

Предметом данной статьи является изучение русского языка в государственных университетах Сербии, его положение сегодня и в недавнем прошлом. Белградский университет имеет давнюю традицию преподавания русского языка (с 1877/78 года), за ним следует Новисадский университет, затем Университет в Косовска-Митровице и Нишский университет. В статье мы описываем и анализируем программы русистики, сравнивая их между собой, а также с программами, реализующимися до них, с 90-ых годов. В докладе мы рассматриваем зачисление в упомянутые университеты (имеем в виду квоты, зачисление, подготовку кадрового состава), указываем на причины спада интереса к изучению русского языка.

Ключевые слова: университетская русистика, программы, реформы, квоты, зачисление студентов, продукция кадрового состава.